

EMAKUMEAK ETA KIROLA

Berdintasunaren partida orekatu ezinda

 KIROLA / Mikel IBARGOEN

Emakume kirolarien egoera gaur egungo gizartearen isla baino ez da, non gizonezkoak nagusi baitiren arlorik gehienetan. Emakume kirolarien jarduna gizonenaren itzalpean geratzen da, zenbait kasutan, baita ahanzturan ere. Alabaina, ez da abian jartzen egoera hori iraultzeko mekanismo eraginkorrik, nahiz eta emakumeek sobera meritu egin. Beraz, desoreka horri golik sartu ezinda darraite eta partida berdintzetik oso urrun daude.

Berdintasuna, ekitate, aurrerapau-soak eta antzeko esanahia duten hitzen aldarria egiten da nonahi eta noiznahi 2015 honetan. Kontzeptu horiek egikaritzeko garaia heltzen denean, ordea, kontuak oso bestelakoak dira, eta pausu hutsalak, besterik ez da begiztatzen. Alegia, esana eta izana ez doaz eskutik. Hori da, hain zuzen, emakume kirolariek gertatzen dena. Gizon kiro-

lariek hedabideetan duten presentziarekin alderatuta, hutsaren hurrengoa balira bezala tratatzen dituzte, eta hori agerian uzten du Lakuako Gobernuak Kirol Zuzendaritzak duela bi hilabete pasatxo argitaratu zuen ikerketak. Ikerketa horrek lau astez 10 egunkariren kirol albisteak aztertu zituen eta azalera-turiko emaitzak guztiz ziren argigarriak: kirol albisteetatik %8,56 baino ez dira emakumeen jardunari buruzkoak eta soilik emakumeei buruz aritzen

diren berriak ez dira %5era iristen. Ondorengo da Jon Redondoren (Lakuako Kirol Zuzendaria) ondorioa: «Hedabideek ez dute islatzen emakumeek egiten duten kirolaren kalitatea ezta kantitatea ere». Iraia Iturregik (Athleticeko kapitaina) bat egiten du balorazio horrekin: «Penagarria da egoera. Emakumeen kirolak sekulako gorakada izan du azken urteetan baina hedabideetan dugun presentzia ez da hazi neurri berean, eta hori ez da logikoa». Modu berean mintzatu da Ainhua Azurmediere (Psikologoa eta Kirol aholkularia): «Kirola egungo gizartearen isla da eta bertan ikusten da gizonen eta emakumeen arteko desberdintasunak zernolakoak diren. Gaur egun batzuek eta besteek dituzten baliabideetan eta presentzian sekulako aldea dago eta horrekin apurtu egin behar da».

ZERGATIK?

Urtebete atzera ere azterketa berbera egin zuen Gasteizko Gobernuak (astebeteko laginarekin) eta, egiari zor, emakumeen presentzia %3 igo da epe horretan. Dena den, igoera ez da nahikoa inondik ere, eta egoera parekidetasunetik oso urrun dago gaur-gaurkoz. Zentzu horretan, ondorengo da jende askok egiten duen galdera: zergatik? Alegia, nola da posible XXI. mendean batzuen eta besteen arteko desoreka hain handia izatea? Korapiloa askatzea ez da batere erraza, baina gizon eta emakume kirolariek duten mailaren arteko desberdintasuna eta errentagarritasuna erabiltzen dira argudio nagusitzat. Hau da, hedabideek, negozio iturri diren neurrian, jendearen eskaerei erantzun behar dietela diote hedabideetako ordezkariak eta, zentzu horretan, gizarteak askoz interes handiagoa duela gizonezkoek praktikatzen dituzten kirolen gainean.

Bide hori jarraitu dute Iñaki de Mujikaren (Onda Vascako kirol zuzendaria) azalpenek: «Kontuan hartu behar den lehen gauza da kirolaren eragina gizartean, eta haren eraginkortasuna publizitatean. Hau da,

Eli Pinedok, Bera Bera taldean diharduen amurriarrak, bide luzea egina du kirolaren munduan. Baikorra da, eskubaloian, gutxienez, emakume erreferenteak sortzen ari direlako. «Nik gaztaroan ez nuen emakumezko erreferenterik», esan du. Gorka RUBIO | ARGAZKI PRESS

nik saio bat egitean ahalik eta jende gehienak entzutea lortu behar dut saioa errentagarria izan dadin. Gipuzkoako jendeak futbola eta Reala eskatzen du, eta, hori ematen ez badiot, entzuleak galtzen ditut. Nik errespetu handia diet emakumeei, baina beraien eragina oso txikia da. Nik kirol munduan gertatzen den guztia adi jarraitu behar dut, merezi duten tarteak eta balorea eman behar diet emakumeei, baina hori ezinbestean daukagun testuinguruan sartu behar dut. Gustatu edo ez, hori da gure egoera eta errealitate hori ahalik eta orekatuen egiten saiatzen gara, baina ez da erraza. Etekinik lortu beharra izango ez banu, nire saioak beste ikuspuntu batetik landuko nituzke seguru-erik, baina...». Halaber, berdintasun ezaren errua ez dela kirolarena dio de Mujikak, bai- zik eta gizarte osoarena: «Ber- dintasuna dagoen toki bakarra eskelak dira, hortik aurrera, inon ez».

«NESKA POLITAK IKUSTERA?»

Oscar Badalloren (Marca) ustez, gakoa emakumeen gaineko informazioa kontsumitzeko ohi- tura faltan dago eta hori da al- datu behar dena. Bestalde, gizartea egungo egoerak eska- tzen duenaren oso atzetik da- goela dio, eta eman du horren inguruko adibide esanguratsu- rik: «Ni askotan joaten naiz Do- nostiako emakumezkoen parti- dak ikustera eta ea neska politak dauden ikustera noan galdetu izan didate. Anoetara joaten diren 5.000 emakumeak futbola ikustera doazela, aldiz, ez du inork ezbaian jartzen. 2015 urtean horrelako komen- tarioak entzun behar izatea ikaragarria da, eta komentario horiek emakumeek egiten diz- kidate askotan, gainera. Horre- la zaila da aurrera egitea». Emakumeen kirolaren jarrai- tzaile izanik, termometro ego- kia izan daiteke Badallo haien mailaren gainean hausnartze- ko, eta berak argi du emakume- ek mailarik ez dutenaren argu- dioa zaharkituta geratu dela: «Gipuzkoan zehazki sekulako maila dugu. Lau talde ditugu

Iraia Iturregi, Athleticeko kapitaina, Realaren kontrako partida batean.

Monika DEL VALLE | ARGAZKI PRESS

kirol desberdinetan lehen mail- an: futboleak, Reala; eskuba- loian, Bera Bera; saskibaloian, Gipuzkoa EHU; eta, hockeyan, Reala. Eta banako kiroletan bes- te hainbeste. Nik argi daukat emakumeek ikusleak erakar- tzeke maila dutela. Horretaz ja- betzeke, Bera Bera ikustera joa- tea besterik ez dago. Gizonen indarra izan ez arren, teknikoki maila altua dute eta gauza ikusgarriak egiten dituzte. Fut- bolean ere aurrerapauso han- diak eman dira, baita beste ki- roletan ere», kontatu du.

Bestalde, Redondok gogorara- zi du Londresko Joko Olinpikoe- tan domina eskuratu zuten eus- kaldun guztiak emakumezkoak izan zirela eta horrek erakusten duela emakumeen maila zein den. Eli Pinedok (Bera Bera) ere irmo defendatzen du tesi hori eta kirola gustatzen zaien per- sonak eta kirolaz ulertzen dute- nak horren jakitun direla dio: «Emakumeok badugu maila jen- dea erakartzeko eta ikuskizuna emateko. Gure partidak eman dituztenean hori agerian geratu da, jende askok ikusi dituelako. Hala eta guztiz ere, oso gutxitan ematen dituzte eta aukera bat

eman behar zaigu egoera alda- tzeke».

Hari horri tiraka, Jabi Otermi- nek (Bera Berako prentsa ardu- raduna) datu esanguratsua es- kaini du: «Gure Kopako finala Teledeportek eman zuen eta 100.000 pertsonak ikusi zuten. Realak egun berean jokatu zuen Sevillaren aurka eta 160.000 ikusle izan zituen. Datuak ikusi- ta eta beste kirola futbola dela eta partida erakargarri bat dela kontuan hartuta, aldea ez zait hain handia iruditzen, nahiz eta futbola ordainpeko kate batean izan. Horrez gain, kontuan har- tu behar da gure partida ez zute- la ia inon iragarri, eta futbola, berriz, bai. Beraz, emakumeek ere jendea erakar dezaketela ar- gi dago».

KALITATEZ INFORMATZEA

Zenbakiak eta azterketek era- kusten dituzten datu hotz eta kuantitatiboez aparte, badago zer hausnartua aspektu kualita- tiboei buruz. Izan ere, gizonen presentzia eguneroko jardunari lotuta dagoela eta emakumez- koena, oster, emaitzei lotuta dagoela kontu jakina den arren, agertzen den informazio urrian

ere badago desberdintasunik trataeran. Gizonen gaineko in- formazioak, oro har, kirol arlora mugatzen dira; emakumezkoen kasuan, bestelako alor batzuei ere erreferentzia egin ohi zaie. Esate baterako, emakume kirol- arien gorputzaren erabilera merkantilista egiten da batzue- tan. Zentzu horretan, ohikoak dira apaintasuna, feminitatea edo kutsu paternalistako adie- razpenak. Horrelako kasuen ber- rri ederki du Azurmendik eta kritika gogorra egiten du jokia- ra horiek onartezinak direla ozen esanez: «Objektu sexual moduan erabiltzen dira batzue- tan emakume kirolariak eta ho- rrekin apurtu egin behar da. Emakumeen edertasunak ez du albiste izan behar eta kalez jan- tzita ere ez dira agertu behar. Ki- rolariak jantzita agertzea garran- tziatsua da erreferente moduan agertzeke gainerako emakume- entzat». Horrelako tratamen- duak saiheste aldera, kazetari bakoitzak duen erantzukizuna nabarmendu du: «Genero ikus- pegirik ez duen kazetari batek burura etortzen zaion lehen gauza idatziko du emakumeen gainean, ustez berdintasunez

tratatzan ari den sentipenare- kin. Sentsibilitatea duenak, or- dea, desberdintasun egoera ba- tean gaudela dakienez, ez du hanka sartu nahi eta eman be- harreko enfokearen gainean hausnartu egiten du».

Beraz, aipaturiko jokaerak ekiditea eta emakumeen kirola hedabideetan kalitatez agertzea ezinbestekoa da, besteak beste, babesleak, ikusleak eta bestela- ko diru sarrera batzuek erakar- tzeke, eta, neurri berean, ema- kume kirolariak profesional bihurtzea lortzeke. Halaber, ka- litatez informatzea funtsezkoa da erreferenteak sortzeke. Hori lortuta, errazagoa izango da neskek kirola normaltasunez ikustea, baita, haiengan kirole- an jarduteko eta aurrera egite- ko nahia eta gosea sortzea ere. Izan ere, ume guztiek izaten dute petsonaren bat ispilu mo- duan eta kirola gustuko duten neska gazteek emakume kirola- ri erreferenteak izatea garran- tziatsua da, haiek ere beraien ametsak gauza ditzaketela ikus dezaten. Arreta berezia eskain- tzen dio Redondok puntu horri: «Erreferenteak dauden heine- an, emakumeen presentzia handigoa da bai hedabideetan, baita horiek ikustera joaten den ikusle kopurua ere. Eta nes- ka gazteentzat hori ezinbeste- koa da».

Iturregiarentzat ere erreferen- teena oinarri-oinarrizko kontu bat da, eta, ondorioz, tentuz lan- du behar dena: «Gazteak gare- nean beti izan nahi dugu Aduriz edo Gurpegi, eta beraiek iritsi diren lekura iritsi. Neska txi- kiek, berriz, oso zail dute ema- kumezko erreferenteak eduki- tzea, oso gutxi agertzen gare- lako, eta hori oso garrantzi- tsua da haiek ere ikusteko Ath- leticen joka dezaketela eta pro- fesionalak izan daitezkeela».

Oraindik ere urrats asko ema- teke dauden arren, Pinedok na- baritzen du aldaketa bat, eta, pixkanaka, egoera gero eta ho- bea eta orekatuagoa izango dela sinestuta dago: «Londresko Joko Olinpikoak jokatu nituenetik partida askotan geratu behar izaten dut jendearekin argaz- kiak ateratzera, eta gutxinaka

emakume erreferenteak sortzen ari dira eskubaloian behintzat. Beraz, aurrerantz goazela esango nuke eta hori oso garrantzitsua da. Nik gaztaroan ez nuen emakumezko erreferenterik».

INFORMAZIOA SALTZEKO ZAILTASUNAK

Kazetaritzaren ohiko funtzionamenduari jarraituz, gizon kirolarien informazioaren atzetik joaten dira kazetariak, baina emakumezkoen kasuan, berриз, alderantzizkoa gertatzen da, zita garrantzitsu batzuk (finalak...) aparte utzita: «Beste batzuek kazetariak atzetik ibiltzen dituzte eta albistea ez dagoen tokitik ere albistea sortzen dute. Hori, ordea, ez da gure kasua. Gu gara edukiak sortzen ditugunak. Saiatzen gara kandela pizturik mantentzen, baina ez da erraza», azaldu du Oterminek. Errealitate horren jakitun, hedabideetan tarte lortzeko argi dauka bestelako erraztasun batzuk eman behar dituztela, eta bide horretan gauza asko hartu behar dituzte kontuan puzzlea osatu eta helburua lortzeko: «Adibidez, prentsaurreko bat antolatzekeo besteek aintzat hartzen ez dituzten gauza batzuk

kontuan hartu behar ditugu eguna eta orduak zehazteko garaian; izan ere, gizezkoen futbola eta saskibaloiarekin batera jarritz gero, lekua egitea oso zaila da».

HEDABIDE PUBLIKOEN ERANTZUKIZUNA

Hedabide guztiek izan beharko lukete ardura eta sentsibilizaio handiagoa gai honen inguruan, baina zalantzarik ez da hedabide publikoen erantzukizuna are nabarmenagoa dela, haiek emakumeen eta gizonen presentzia orekatua eskaintzeko beteharra dute eta. Eusko Jaurlaritzak gauzatutako ikerketak egunkariak soilik aztertu zituen arren, Jon Redondo seguru dago ikerketa ikus-entzunezko hedabideetan egin izan balute, emaitza berbera izango zela, baita EITB kontuan hartuta ere. Gauzak horrela, EITBri gehiago eskatu behar zaiola aitortzen du: «Zerbitzu publiko bat izanik, erantzukizun handiagoa du. EITBk gehiago bultzatu beharko luke emakumeen kirola ikusle kopuruei horrenbesteko jaramonik egin gabe».

Oraindik ere zorrotzagoa izan da Azurmendiren kritika: «Lo-

tsagarria da. Hedabide publikoetan ezin da horrelakorik onartu. Hedabide publikoek konpromiso morala eta soziala dute, baita legala ere. EAEko legediak gizonen eta emakumeen presentziak orekatua izan behar duela dio, eta, hori hala izan dadin, erabakitze guneetan pausak eman behar dira hori bermatzeko. Arazoa da berdintasun legea betetzen ez bada, ez dela ezer pasatzen, eta hori ezin da horrela izan».

Mikel Olazabalek (ETBko kirolletako zuzendaria) eta Txetxu Urbietak (Euskadi Irratiko kirolletako zuzendaria) argi dute, hedabide publikoen gidari diren

Emakumeen kirola hedabideetan kalitatez agertzea ezinbestekoa da emakume kirolarien profesionalizaioa lortzeko. Goiko irudian, Donibaneko nesken trainerua lehian. Juan Carlos RUIZ | ARGAZKI PRESS

Iñaki de Mujika, Onda Vascako kirol zuzendaria: «Berdintasun ezaren errua ez da kirolarena, gizartearena baizik. Berdintasuna dagoen toki bakarra eskelak dira»

Iraia Iturregi: «Hedabide publikoek ez digute behar adina tarte eskaintzen. Azken denboraldietan liga eta kopa irabazteko lehian ibili gara eta ETBk oso partida gutxi eman ditu»

heinean, hedabide pribatuek ez bezalako betebeharrak dituztela eta horiei erantzuten saiatzen direla diote. «Nik uste dut EITBk lan ona egiten duela eta sentsibilizazio handia dugula emakume kirolariekiko. Egia da gehiago egin daitekeela, baina bide egokia daramagula esango nuke», zehaztu du Urbietak.

Ez da hori, ordea, Iturregik eta Pinedok duten sentsazioa: «Bertako hedabide publikoek ez digute behar adinako tarterik eskaintzen. Azken denboraldietan beti egon gara liga eta kopa irabazteko borrokan eta ETBk oso partida gutxi eman ditu, urtean behin edo, eta hor erakundeek esku hartu beharko lukete. Informatiboetan ere berdin. Txapelketak irabazi dituzten emakume piloa dugu, eta agertzen badira, 10 segundo eta kito. Hala ere, egia da Euskadi Irratitik astero deitzen digutela, baina ez du hedadura bera eta telebistan agertzea ezinbestekoa da», azaldu du Iturregik.

Pinedoren iritzia ere antzekoa da: «ETBn apenas egiten diguten erreferentziarik albistegietan, eta gure partida oso gutxi ematen dituzte. Esaterako, iragan urtean, Txapeldunen Liga jokatu genuen eta gure klubak ordaindu egin behar izan zuen, partida ETBn emateko. Diru gutxi daukagu eta gainera telebistan emateko ordaindu egin behar dugu, ez du zentzurik».

«GIZARTEAK ESKATZEN DUENA»

Olazabalek onartzen du orekarik ez dagoela, nahiz eta emakumeen presentzia gero eta handiagoa dela nabarmendu: «Guk gizarteak eskatzen duenari erantzun bat eman nahi diogu eta gizarteak emakumeek eta gizonak osatzen dugu. Beraz, gizarteak zia boga bat eskatzen badigu, emango dugu. Hala ere, zuk saio bat egiten baduzu eta inork ikusten ez badu, kendu edo aldatu egin beharko duzu, eta gauza horiek ere kontuan eduki behar dira». Emakumeek ETBn duten presentziaren inguruan ere datu batzuk eman ditu: «Guk, telebista pribatuekin alderatuta, arreta handiagoa eskaintzen diegu emakumei: ur-

tean 800 bat albiste informatiboetan, 45 emanaldi zuzenean edo diferituan eta, Zu kirolari saioan, 75 erreportaje inguru. Beraz, estaldura eskaintzen da, baina, gizonei buruzkoekin alderatuta egia da txikia dela». Hala-ber, gaineratzen du alor publikoak emakume kirolariei hasierako laguntza eta bultzada zor diela, baina, era berean, beste irizpide batzuk ere kontuan hartu behar dituztela, eta ikuslea erakartzeko beharra ere mahai gainean jarri du. Irizpide hori argi azaleratzen da, esate baterako, futboleko. Izan ere, astero 2.B mailako partidak eskaintzen dituzte, emakumezkoen lehen mailan bi talde (Athletic eta Real) izanda.

Euskadi Irratira bueltatuta, Urbietak ez du uste, futbola aparte utzita, desoreka oso nabarmena denik. Hala ere, bat egiten du Olazabalen hausnarketa batzuekin: «Banakako kirolletan lorpenak eskuratzen dituzten kirolariei tarte bera eskaintzen diegu, gizon edo emakume izan. Nor ageri da gehiago atletismoan Naroa Agirre edo Mikel Odriozola? Eta, piraguismoan, Maialen Chourrart edo Ander Elozegi? Hori zailagoa da taldekako kirolletan. Realaren gizonezko eta emakumezko taldeei jarraipen berdina egin behar zaie Anoeta betetzen denean eta Zubietara 200 pertsona joaten direnean? Bai, emakumei lagundu egin behar zaie, baina gauza horiek ere kontuan hartuta. Komunikabide publikoak emakumei tarte eskaini behar diegu eta babestu egin behar ditugu, baina kontuan hartu behar dugu entzule batzuentzat ari garela lanean eta irizpide hori edukitzea logikoa dela uste dut. Guk saioa areto futboleko neskei buruz hitz eginez bat irekitzen badugu, hurrengo egunean zenbat pertsonen entzungo gaituzte? Ba, seguruenik, askoz gutxiagok, eta, gustatu edo ez, hori da daukaguna».

BENETAKO APOSTU BATEN BEHARRA

Hauxe da egungo errealtatearen argazkia; alderantzizkatzea gizarte osoaren eskutik etorri

Irudian, Realeko hockey taldea partida betean. Kirol hau tarteka agertzen da komunikabideetan, tarteka eta kirol balentriaren bat dela medio.
Juan Carlos RUIZ | ARGAZKI PRESS

behar da. Hori gauzatu dadin, ezinbesteko baldintzak dira nahia, gogoia eta sentsibilizazioa: «Aldaketa ez da bere horretan gertatuko, aldaketa eragin egin behar da, aldaketa proposamen global batez bidez. Horretarako, berdintasunari buruz egin behar dugu gogoia, horretara iristeko egin beharrekoak zehaztuta», dio Azurmendik.

Bide horretan, hausnarketa gizarte osoarena izan behar da. Izan ere, oraindik asko dago egiteke. Honako adibide hau aipatzen du Redondok: «Astebukaera batean gertatu zen ostiral batean Realaren liga partida izatea, eta larunbatean Bera Berak Europako txapelketa. Anoetara 25.000 pertsona joan ziren behar zena ordainduz, eta Bera Berako partidara (5 euro kostata) 300 pertsona. Beraz, hedabideen jarreraz gain, gauza asko aldatu behar dira eta, horretarako, gutariko bakoitzak eman behar du urrats bat».

Badalok, berriz, beste hau jarri du mahai gainean: «Nik beti salatzen dut emakumeen kirola jarraitzen ez duten lehenengoak emakumeak eurak direla eta euren dagokie lehen bultzada ema-

tea. Realaren bazkideetatik 5.000 inguru emakumezkoak dira, baina ez dira Zubietara joaten emakumeen partidak ikustera. Kirola praktikatzeko duen emakume mordo dago, baina haiek ere ez dituzte beste emakumezkoak ikusten eta hori da arazoaren muinetako bat».

Hedabideen bultzada eta hauspoa ere oso garrantzitsua da, baina, oraingoz, «Infozazpi» irratia baino ez du izan benetako apustu bat egiteko ausardia. Bertan, astelehenero ematen dute Kirol Leihua, oso-osorik Euskal Herriko emakume kirolariei eskainia: «Berdintasunik ez dagoenez, beharrezkoa da Kirol Leihua

bezalako saio bat eta erabat justifikatuta dago. Diskriminazio positiboko ekintza bat da, hain zuzen, berdintasuna lortzea helburu duena. Hobe litzateke horrelakorik behar ez izatea, baina tamalez hori ez da egoera», azaldu du Azurmendik. Iritz berekoak dira Iturregi, Pinedo eta Redondo.

Gauzak horrela, norabide horretan lan egitea ezinbestekoa da distantzia murrizten joateko, eta hedabide indartsu batek benetako apustu sendo bat egitea mugarri izan liteke: «Aintzane Encinas (Real) 'Marca'n astero zutabe bat idazten hasi zenean 'Onda Cero' eta 'Radio San Sebastian' ere astero Realeko jokalariei bat elkarrizketatzen hasi ziren, eta Encinasek idazteari utzi zionean, besteek ere tarte hori kendu zuten», kontatu du Badalok.

Beraz, litekeena da, apustua egin eta jarraipena emanez gero fruituak ematea, eta gainontze-koek, neurri batean, behintzat, horri jarraitzea. Hori bai, apustua benetakoa eta konbentzimenduz egindakoa izan behar da, estrategia eta helburua ondo zehaztuta. Baina, egin, egin behar da.

Mikel Olazabal, ETBko kirol zuzendaria: «Guk gizarteak eskatzen duenari erantzun bat eman behar diogu. Gizarteak ziaboga bat eskatzen badigu, emango dugu»

«Ikuslea erakartzeko beharra» irizpidea maiz agertzen da. ETBk gizonezkoen 2.B mailako partidak eskaintzen ditu astero; Athletic eta Real emakumezkoen lehen mailan egonda